

Mednarodni vidiki »spolne identitete«

Svoj govor sem pripravila za dvajset minut, tako da me ustavite, prosim, in če se pojavi kakšno vprašanje, lahko pozneje nadaljujemo z razpravo. Po protokolu se govor začne z zahvalo organizatorjem, in v tem primeru ne gre samo za protokol, sem namreč iskreno počaščena in hvaležna, da sem lahko tukaj. Seveda se želim zahvaliti LGB Alliance¹ za organizacijo dogodka. Prav tako pa tudi For Women Scotland,² kjer opravljate izjemno delo.

Zakaj sem tukaj? Živim na Škotskem, delam pa v Bruslju. Sodelujem s precej obsežno evropsko platformo, ki se zavzema za pravice migrantk. »Spolna identiteta« ni moje področje, nisem strokovnjakinja za to tematiko, ampak jasno, nihče ne more biti strokovnjak za to, saj ne moreš biti strokovnjak za nekaj, kar ne obstaja. Razen če si strokovnjak, ki dela za Združene narode ali EU Agencijo za temeljne pravice ali kakšno drugo institucijo z velikim vplivom v tem procesu. Tukaj sem zato, ker sem ženska, ker sem feministka, ker sem lezbijka in ker sem zelo zaskrbljena nad tem, kar opazujem v okrožju svojega delovanja in pravzaprav nima nič opraviti s kakimi »spolnimi identitetami«, ampak si je sčasoma podvrglo toliko pomembnih področij okrog človekovih pravic, v prvi vrsti seveda predvsem človekovih pravic žensk.

Pogosto slišim, da je mednarodna raven nekaj zelo zapletenega in oddaljenega, in veliko ljudi se z njo ne ukvarja, ker se jim zdi, da je to nekaj čisto preveč zanje. No, naj vam jo torej približam in jo naredim preprosto. Morda jo s tem demistificiram in vam pojasnim, kako pomembna je mednarodna raven za natanko to razpravo in kako boste vi, vsakdo od tukaj prisotnih, postali talci tega, kar se odvija na mednarodni ravni.

Ko rečem mednarodno, s tem mislim, kakor vidim pri svojem delu, tri ravni. Prva je Evropska unija, katere članica je Škotska še dva tedna. Potem imamo evropsko raven, ki je v domeni Sveta Evrope. In nato imamo raven Združenih narodov. In povem vam lahko, da smo na vseh treh ravneh v krizi. To ni kriza podnebja ali, kot temu rečejo, kriza prebežnikov, pač pa kriza demokracije. Zakaj pravim, da je to kriza demokracije? Zato, ker je to, čemur sem priča, povsem netransparentno. Vse, kar lahko vidite na tej ravni, se dogaja tudi na zelo zelo visoki ravni: to je korupcija, po mojem mnenju zelo razpasla korupcija. Ti primeri in zgodbe terjajo zelo odločno, neskorumpirano novinarsko poročanje.

Začela bom z Evropsko unijo, ki je prvenstveno področje mojega delovanja. Tu hočem biti zelo jasna. Simon [Fanshawe], ti si, mislim, omenil parametre, ki jih potrebujemo, ko govorimo o zakonih. Na srečo ti parametri še vedno obstajajo v zakonodaji Evropske unije. Bodimo zelo jasni: temeljni zakon Evropske unije – listina, na kateri sloni Evropska unija – je zasnovan na temelju enakopravnosti³ med ženskami in moškimi. To je temelj evropskega zakona, ne pa enakopravnost med spolno fluidnimi demikvir panseksualci. Temelj je enakopravnost med ženskami in moškimi. Kategorija spola je izrecno vključena v EU listino temeljnih pravic kot kategorija, kjer ne sme prihajati do diskriminacije. In potem seveda tudi homoseksualnost.

Evropska unija je – tako kot Svet Evrope in Združeni narodi – sistem, ki izgleda kot trikotnik. Če to kot državljani [...] veš, potem razumeš, kako delujeta evropska in mednarodna struktura, ker delujeta na isti način. V Evropski uniji imamo parlament, ki je demokratično izvoljeno telo, imamo Evropsko komisijo, ki jo imenujejo in potem potrdijo vlade, in imamo Svet ministrov [=Svet EU]. Te tri enote skupaj pišejo zakone za Evropsko unijo. Isto velja za Združene narode, kjer imamo oziroma naj bi imeli agencije ZN, države članice in civilno družbo. Te tri enote naj bi sodelovale in sprejemale

določene resolucije in zakone. Ampak to, kar se dogaja zdaj, je korenit premet moči in nepovezanost med različnimi deli teh institucij. In počnejo, karkoli hočejo.

Ne glede na zakone, ki so zelo jasni, da je spol zaščiten kategorija in da so ženske in moški enakopravni, in na evropski ravni imamo tudi zelo specifične direktive, ki govorijo o pozitivnih ukrepih (na Škotskem imate npr. izjeme v zakonu o enakopravnosti, ki dovoljujejo prostore, namenjene pripadnikom enega samega spola, vključno s klubi, temeljijo na podlagi svobode združevanja; obstajajo različni dejavniki, zaradi katerih imate lahko tovrstne prostore) – ne glede na te pravne obveze torej pa zdaj na ravni Evropske unije prihaja do tega, da Evropska komisija na primer poziva, naj se financiranje, namenjeno preprečevanju nasilja nad ženskami – obstaja en dotok sredstev, ki bi moral biti namenjen preprečevanju nasilja na podlagi spola –, ampak ko pogledate, kako v Komisiji definirajo »nasilje na podlagi spola«, vidite, da ne gre za legalno definicijo, ker s tem mislijo »spolno identiteto« in »spolni izraz«. To je vir – če kdo tukaj dela v sektorju preprečevanja nasilja nad ženskami, bo to vedel –, namenjen financiranju številnih organizacij za ženske pravice, za preprečevanje nasilja nad ženskami. In to pomeni, da so te zdaj prikrajšane za ta dotok sredstev. Drug pomemben poziv, če greste pogledat na stran Evropske komisije, je preprečevanje diskriminacije zaradi homoseksualnosti, z zabeležko, da je posebna pozornost namenjena transspolnim osebam.

Kaj torej imamo tukaj? Imamo določene institucije, določene dele teh struktur, ki jih zasedajo ljudje, in to posebej poudarjam, ker to počnejo točno določeni posamezniki, ki vsiljujejo zanemarjanje zakonov in pritiskajo na določene institucije, naj pripravijo dokumente, kot je na primer omenjeni poziv Evropske komisije, v katerih se pojavlja raba nelegalnega besedišča.

Potem imamo Evropski parlament. Presenečeni bi bili, koliko medparlamentarnih skupin in komitejev imamo tu. Kaj mislite, katera od teh je največja? LGBTQ+. Kajti to je seveda največji problem v Evropski uniji ta trenutek, kajne? (Ha.) Ne smete podcenjevati vpliva parlamentarcev, saj pripravljajo zakonodajo. Ista situacija je v Evropski komisiji. Do neke mere je stvar rahlo drugačna na ravni Sveta, ker ga sestavljajo države, in v Evropi je zdaj več konservativnih držav, ki nočejo nič slišati o kaki »spolni identiteti«. Praktično smo tako v situaciji, kjer so edini ljudje, ki lahko ustavijo to norost na evropski ravni, krščanski konservativci. Imajo moč, da to ustavijo. Taka je realnost.

Na mednarodni ravni je treba omeniti veliko reči, ampak naj povem, da v Združenih narodih po mojem razumevanju zdaj pišejo svoje zakone. Ne delujejo koordinirano znotraj mednarodnega prava, ki je nastalo znotraj omenjene trikotne strukture. Do te analize sem prvenstveno prišla na podlagi svojih izkušenj pri delu na področju spolne zlorabe. Videla sem veliko lobističnih skupin. V Ženevi so, v Haagu, seveda v Bruslju, v Strasbourgu, veliko jih je v New Yorku in Washingtonu. Te lobistične skupine delujejo kakih dvajset let in poskušajo vplivati na zakone, na mednarodne zakone.

Na srečo v mednarodni zakonodaji, v obvezujočih pogodbah, ki jih imamo, kot je Konvencija o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk (CEDAW), ki je temeljna listina pravic žensk – v členih teh nimamo nobene »spolne identitete« ali »družbenega spola« (*gender*). Imamo spol in diskriminacijo na podlagi spola.

Kako torej lobisti spremenijo razumevanje teh zadev? Ker ne morejo vplivati neposredno na »trdne zakone«, delujejo okrog teh, na »mehke zakone«. »Mehki zakoni« so raznovrstna priporočila, deklaracije, krajša dopolnila, različna poročila. Trenutno smo v situaciji, kjer že približno dvajset let zelo močne lobistične skupine, izdatno podmazane z denarjem, delujejo skozi agencije Združenih

narodov, predvsem agencije za razvoj in prebivalstvo. Te agencije, ki delujejo na področjih razvoja, zastopajo predvsem zelo bogati beli homoseksualni moški. Žal mi je, da moram to reči. To je pomembno. Če so tu med nami kaki novinarji, jih vabim, naj podrobno preučijo profil teh ljudi. Ti ljudje, npr. v Unicefu, agenciji za pravice otrok, pišejo priročnike o »spolni identiteti« in jih nato razpošiljajo po celotnem svetu. Zakaj je to pomembno za vse tukaj prisotne? Še to, potem bom nehala ... Zato, ker ko odpreš te priročnike, na primer Priročnik za medparlamentarno lobiranje za spolno usmerjenost in »spolno identiteto«, ki je zelo pomemben dokument, uporabljajo ga vsepovsod po svetu, ko lobirajo pri različnih članih parlamenta, in prideš do razdelka o dobrih praksah in pristopih – ali veste, katero državo tam najdete? Škotsko. Tam ste zabeleženi kot eden od zelo posrečenih primerov vpeljave koncepta »spolne identitete« in vplivanja na politike s pomočjo izobraževalnih skupin, LGBT skupin.

Zakaj je prišlo do tega? Mislim, da iz več razlogov, je pa eden od razlogov ta, da smo, mi, civilna družba, v komi. Vse vas vabim, da se zbudite in se začnete obnašati kot aktivni državljani in se zaveste, da gre za zelo perečo krizo demokracije.

Hvala.

Predavanje, ki ga je **Anna Zobnina** imela 18. januarja 2020 v Glasgowu.

Izvirnik: <https://www.youtube.com/watch?v=Ygkym2Pl2Zs>

¹ <https://lgballiance.org.uk/about/>

² <https://forwomen.scot/about/>

³ [Prevajanje angleške besede *equality* kot »enakost« je izpodrinilo starejši prevod, »enakopravnost«. Kakorkoli dobronamerna je baje bila ta posodobitev iz leta 2004, ima negativne praktične posledice, ki se vedno bolj kažejo v aktualni družbeno-politični klimi in zadevajo ženske. Zato tukaj *equality* namerno prevajam kot enakopravnost. (Podrobnejše pojasnilo najdete v 3. razdelku (*Change of terminology and its consequences*) poročila o ženskih pravicah v Sloveniji, pripravljenega za Women's declaration International.)]